

Nr 80.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 7 § lagen den 27 juni 1902 (nr 72 s. 3) angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran m. m.; given Stockholms slott den 7 februari 1936.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed jämlikt § 87 regeringsformen föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till:

- 1) lag om ändrad lydelse av 7 § lagen den 27 juni 1902 (nr 72 s. 3) angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran;
- 2) lag om viss ändring i kungörelsen den 18 december 1823 angående ändring av 10 kap. 21 § rättegångsbalken samt huru förhållas bör, då emot redan dömda personer yppas brott, varom rannsaking tillföre icke varit anställd;
- 3) lag om ändrad lydelse av 19 § lagen den 15 juni 1935 (nr 343) om ungdomsfängelse; samt
- 4) lag om upphörande av landsfogdes rätt till andel i böter m. m.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. Schlyter.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 7 § lagen den 27 juni 1902 (nr 72 s. 3) angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran.

Härigenom förordnas, att 7 § lagen den 27 juni 1902 angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran skall erhålla följande ändrade lydelse:

7 §.

Misstänkes den som på grund av domstols förordnande blivit intagen i allmän uppfostringsanstalt att hava före intagandet i anstalten begått brott därför han icke undergått rannsaking, eller misstänkes han hava begått brott efter intagandet i anstalten och innan han därifrån utskrivits, och hörer brottet under allmänt åtal eller har det av målsäganden angivits till åtal, ankommer det, där brottet är begånget i Stockholm, å överståthållarämbetet och eljest å landsfogden att avgöra huruvida åtal skall ske.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1936.

Förslag

till

Lag

om viss ändring i kungörelsen den 18 december 1823 angående ändring av 10 kap. 21 § rättegångsbalken samt huru förhållas bör, då emot redan dömda personer yppas brott, varom rannsaking tillföre icke varit anställd.

Med ändring av kungörelsen den 18 december 1823 angående ändring av 10 kap. 21 § rättegångsbalken samt huru förhållas bör, då emot redan dömda personer yppas brott, varom rannsaking tillföre icke varit anställd, förordnas härigenom, att den enligt nämnda kungörelse på Kungl. Maj:ts befallningshavande i visst fall ankommande prövning huruvida åtal för brott må

äga rum skall, där brottet blivit begånget annorstädes än i Stockholm, i stället ankomma på landsfogden i det län där brottet blivit begånget.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1936.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 19 § lagen den 15 juni 1935 (nr 343) om ungdomsfängelse.

Härigenom förordnas, att 19 § lagen den 15 juni 1935 om ungdomsfängelse, vilken lag träder i kraft den dag Konungen förordnar, skall erhålla följande ändrade lydelse:

19 §.

Misstänkes den som ådömts ungdomsfängelse att hava före domen begått brott för vilket han icke undergått rannsaking, eller misstänkes han att hava begått brott efter domen men före frigivningen eller tillsynstidens utgång, och hörer brottet under allmänt åtal eller har det av målsäganden angivits till åtal, ankommer det, där brottet är begånget i Stockholm, å överståthållarämbetet och eljest å landsfogden att efter nämndens hörande avgöra huruvida åtal skall ske.

Förslag

till

Lag

om upphörande av landsfogdes rätt till andel i böter m. m.

Härigenom förordnas, att vad i lag eller författning finnes stadgat om rätt i vissa fall för åklagare eller annan att i anledning av åtgärd i tjänsten erhålla andel i böter, vite eller skadestånd eller i förbruten egendom, dess värde eller dylikt icke skall äga tillämpning å landsfogde; skolande hans andel i stället tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1936.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 januari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter:

»Sedan frågan om en reformering av åklagarväsendet upptagits till behandling jämsides med arbetet på den allmänna rättegångsreformen, hava inom justitie- och socialdepartementen tillkallade sakkunniga den 24 september 1934 avgivit betänkande angående omorganisation av landsfogdetjänsterna (statens off. utr. 1934: 31). Över betänkandet hava efter remiss yttranden avgivits av olika myndigheter och enskilda sammanslutningar. Kungl. Maj:t har därefter till 1935 års riksdag avlämnat en på grundval av betänkandet utarbetad proposition (nr 185), däri bland annat hemställdes att riksdagen måtte godkänna de framlagda grunderna för en omorganisation av landsfogdebefattningarna, avsedd att träda i tillämpning den 1 juli 1936. Riksdagen godkände i skrivelse den 28 maj 1935 (nr 260) med vissa smärre erinringar förenämnda grunder. I årets statsverksproposition har, under femte huvudtiteln punkt [144] Fögderiförvaltningarna: Avlöningar, upptagits förslag till personalförteckning och avlöningsstat för budgetåret 1936/1937 för den nya landsfogdeorganisationen.

Den av 1935 års riksdag godkända organisationen innebär, att den nuvarande i varje län befintliga landsfogdetjänsten skall ombildas till en förenad överåklagar- och länspolis chefsbefattning. Innehavaren härav, vilken fortfarande benämnes landsfogde, skall befrias från sådana arbetsuppgifter som anses olämpliga att förena med hans verksamhet inom åklagar- och polisväsendet. I åklagarhänseende skall landsfogdens verksamhet omfatta såväl domsagorna och därinom belägna städer utan egen jurisdiktion som magistratsstäderna i länet. I samband med att landsfogden blir överåklagare i länet skall länsstyrelsens ställning såsom högsta åklagarmyndighet upphöra och landsfogden övertaga länsstyrelsens hittillsvarande uppgift att utöva tillsyn över att begångna brott lagligen beivras. I egenskap av överåklagare skall landsfogden sålunda ensam hava ansvaret för och ledningen

av åklagarväsendet i länet. Under hans chefskap skola stå samtliga lands- och stadsfiskaler samt polismän med åtalsrätt. Själv skall landsfogden i sin här berörda verksamhet vara underställd justitiekanslersämbetet. Slutligen skola i samband med en lönereglerying för landsfogdarna dem tillkommande bötes- och beslagarandelar indragas till statsverket.

Ifrågavarande omorganisation föränleder vissa författningsändringar, vilka skola ske i den för stiftande av allmän civil- och kriminallag i regeringsformen stadgade ordning. Dessa ändringsförslag torde nu böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

1934 års sakkunniga hava föreslagit ändring i dels 7 § lagen den 27 juni 1902 (nr 72 s. 3) angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran och dels kungörelsen den 18 december 1823 angående ändring av 10 kap. 21 § rättegångsbalken samt huru förhållas bör, då emot redan dömda personer yppas brott, varom rannsaking tillföre icke varit anställd.

I 7 § av förenämnda lag stadgas, att därest den som på grund av domstols förordnande intagits i allmän uppfostringsanstalt misstänkes att hava före intagandet å anstalten begått brott för vilket han icke undergått rannsaking, allmän åklagare — ändå att brottet hör under allmänt åtal eller av målsäganden angivits till åtal — icke äger tala å brottet utan att länsstyrelsen i den ort där brottet är begånget givit tillstånd därtill. Detsamma gäller, om brottet begåtts efter intagandet i anstalten men före utskrivandet därifrån.

De sakkunniga hava anfört:

Ifrågavarande inskränkning i åklagarens åtalsbefogenhet avser att förekomma anhängiggörande av åtal i sådana fall då antingen den begångna handlingen efter all sannolikhet icke kommer att för gärningsmannen medföra någon straffpåföljd utöver den, som redan påförts honom, eller det kan med skäl antagas, att en fortsatt behandling av den brottslige i anstalten med större sannolikhet än undergående av straff kan leda till rättelse. Att den diskretionära prövningen av åtalsfrågan tillagts länsstyrelsen i den ort där brottet begåtts beror på länsstyrelsens ställning såsom högsta åklagarmyndighet i länet. Då emellertid länsstyrelsen efter en omorganisation av landsfogdebefattningarna ej vidare skall hava några funktioner i åklagarhänseende, torde ifrågavarande lagrum böra undergå viss ändring. De sakkunniga hava därvid funnit det ligga närmast tillhands att låta avgörandet av frågan om åtals anhängiggörande i förevarande fall ankomma på landsfogden i det län där brottet begåtts.

I 1823 års kungörelse stadgas bland annat, att om det framkommer att någon, som för mord, rån, stöld eller annat grovt brott insatts å fästning eller allmän arbetsinrättning, innan han dömdes begått annat brott för vilket han ännu ej undergått rannsaking, må han ej, fränsett det fall att målsäganden begär rannsaking, utlämnas för undergående av sådan med mindre, efter inhämtad underrättelse om brottets verklighet, det befinnes att den brottsliges fällande för sistnämnda brott skulle för honom medföra förhöjt ansvar eller det är troligt att rannsakingen skulle medföra upptäckt av

andra i brottet möjligen delaktiga personer. Den prövning, som sålunda i dylika fall skall ske, ankommer på Konungens befallningshavande i den ort där brottet är begånget.

De sakkunniga hava ansett att omförmälda prövning hädanefter borde — där brottet förövats annorstädes än i Stockholm — ankomma på landsfogden i det län där brottet blivit begånget.

Vidare har, efter avlämnandet av de sakkunnigas betänkande, utfärdats lag den 15 juni 1935 (nr 343) om ungdomsfängelse, däri beträffande den som ådömts ungdomsfängelse och som misstänkes att hava före domen begått brott, för vilket han icke undergått rannsaking, eller som misstänkes att hava begått brott efter domen men före frigivningen eller tillsynstidens utgång i 19 § upptagits en åtalsregel av i princip samma innehåll som den i 7 § lagen angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran.

Indragningen av de landsfogdarna tillkommande bötes- och beslagarandelarna berör ett ämne som vid flera tillfällen varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Av vad i ärendet tidigare förekommit må här anmärkas allenast följande.

Vid 1916 års riksdag väcktes inom andra kammaren en motion (nr 25) däri framhölls det olämpliga i att åklagarkåren avlönades med andel i utdömda böter samt hemställdes att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande ett lämpligare system för avlöning av allmänna åklagare och med dem likställda. Motionen vann icke kammarens bifall. I anledning av en vid påföljande års riksdag i samma kammare väckt motion (nr 243) anhöll riksdagen i skrivelse den 11 juni 1917 (nr 286) att Kungl. Maj:t måtte taga under överbägande i vad mån gällande författningar skulle kunna ändras sålunda, att åklagare och beslagare tillkommande andelar i böter och beslagtagen egendom indroges till kronan, ävensom i vad mån bötes- och beslagarandelar i de fall, där de efter prövning möjligen ansåges böra bibehållas, skulle kunna till beloppet begränsas.

På grundval av en inom justitiedepartementet verkställd utredning i ämnet utarbetades därefter förslag till lag om ändrade bestämmelser i vissa fall rörande fördelning av böter m. m. Enligt detta förslag skulle, där i lag eller författning vore stadgat att andel i böter eller vite eller i egendom som dömdes förbruten eller i värdet av sådan egendom eller i förbrutet penningbelopp eller i skadestånd tillföлле åklagare, beslagare eller angivare, i stället gälla, att inflytande medel vilka utgjorde sådan andel skulle ställas till överståthållarämbetets respektive länsstyrelsens förfogande att i enlighet med föreskrifter, som Konungen utfärdade, användas till uppmuntran av åklagare och polismän, vilka ådagalagt synnerligt nit i sin tjänsteutövning. På enahanda sätt skulle förfaras med bötesmedel m. m., som enligt vissa bestämmelser ställdes till överståthållarämbetets, magistrats eller länsstyrelsens förfogande för särskilt ändamål. Från den angivna huvudregelns tillämplighet föreslogs undantag beträffande beslagares rätt till andel i böter m. m.

enligt lagen den 8 juni 1923 om straff för olovlig varuinförsel och lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin. — Vid förslaget föredragning i lagrådet den 4 april 1927 lämnade tre ledamöter förslaget utan erinran ur principiell synpunkt men ställde sig tveksamma inför frågan om den rätta tidpunkten för dess genomförande. Den fjärde ledamoten uttalade, att en så genomgripande förändring som den föreslagna icke borde vidtagas annat än i samband med en omorganisation av åklagarväsendet eller åtminstone en allmän löneförbättring för de nuvarande åklagarbefattningarna. Av först omförmälda tre ledamöter ifrågasatte en — under erinran att landsfiskalerna icke fått sina avlöningsförmåner ordnade på ett sätt som motsvarade på dem ställda krav — huruvida ej med indragningen borde få anstå åtminstone till dess den kunde ställas i samband med en allmän löneroglering för nämnda tjänstemän. — Förslaget blev icke framlagt för riksdagen.

Slutligen har genom lag den 10 februari 1933 (nr 28) om ändrade bestämmelser i vissa fall rörande fördelning av böter m. m. föreskrivits, att andel i böter, vite eller skadestånd eller i förbruten egendom, dess värde eller dylikt, som enligt lag eller författning skall tillfalla åklagare, beslagare, angivare eller upptäckare av förseelse, ej må utgå med högre belopp än, böter och annat sammanlagt, 500 kronor, ändå att sådan begränsning eljest icke finnes stadgad. Utan hinder av vad sålunda stadgats skall, i fråga om den rätt till andel i böter och värdet av förverkad egendom som enligt lagen om straff för olovlig varuinförsel och lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin tillkommer beslagare, gälla vad i nämnda lagar är föreskrivet.

Beträffande de föreslagna ändringarna i 7 § av 1902 års lag angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran samt i 1823 års kungörelse må erinras om att svensk rätt, till skillnad från vissa utländska rättssystem, saknar allmänna regler om befogenhet för åklagarmyndighet att, oaktat en straffbar handling bevisligen föreligger, under vissa förutsättningar besluta om eftergift av åtal för densamma. I de två av de sakkunniga angivna särskilda fallen kan emellertid dylik eftergift förekomma. Institutet har hos oss konstruerats som en inskränkning i vederbörande åklagares åtalsbefogenhet. Beslutanderätten i frågan huruvida åtal i angivna fall skall få anhängiggöras tillkommer den högsta lokala åklagarmyndigheten eller sålunda i Stockholm överståthållarämbetet och annorstädes vederbörande länsstyrelse. Då i och med genomförandet av ifrågavarande omorganisation länsstyrelsens ställning som åklagarmyndighet skall upphöra samt landsfogden i egenskap av överåklagare skall hava ansvaret för och ledningen av åklagarväsendet i länet, synes den på länsstyrelsen ankommande uppgift varom här är fråga lämpligen böra överflyttas på landsfogden. Såsom förut nämnts innehåller även 19 § lagen om ungdomsfängelse, vilken lag dock träder i kraft först den dag Konungen förordnar, en åtalsregel av i princip samma innehåll som den i 7 § av 1902 års lag. Jämväl

**Departement-
chefen.**

förstnämnda lagrum bör därför i detta sammanhang undergå ändring. Därest av särskilda sakkunniga utarbetat förslag till ny lagstiftning rörande tvångsuppfostran hinner föreläggas årets riksdag, torde det nu ifrågavarande förslaget till ändring i 1902 års lag böra upptagas i samband därmed, såframt lagändringarna enligt det ena och det andra förslaget skola träda i kraft samtidigt.

Vad därefter angår förslaget att, i samband med en lönereglering för landsfogdarna, dem tillkommande bötesandelar skola indragas till statsverket, är detta förslag — vilket omnämndes i den förut omförmälda propositionen till 1935 års riksdag — grundat på principen att vidtagandet av vissa tjänsteåtgärder från åklagarmyndigheternas sida icke för dem bör vara förbundet med något ekonomiskt intresse. Riktigheten härav torde vara obestridlig. Systemet med åklagarandelar är jämväl ställt på avskrivning och har numera tillämpning i huvudsak allenast inom vissa delar av specialstraffrätten. Såsom hinder för systemets definitiva avskaffande har tidigare huvudsakligen anförts att åklagarna i form av bötesandelar och dylikt erhöles en i betraktande av flertalet åklagares låga avlöning behöfelig avlöningsförstärkning. En övergång till annan ordning har följaktligen ansetts icke böra ske förrän i samband med en lönereglering för ifrågavarande befattningshavare. Denna tidpunkt torde numera vara inne såvitt angår landsfogdarna, vilka föreslagits skola erhålla en löneplacering motsvarande vikten och omfattningen av deras arbetsuppgifter. I likhet med vad som skett i lagen om ändrade bestämmelser i vissa fall rörande fördelning av böter m. m. bör i förevarande fall andel i vite eller skadestånd — varmed avses sådant skadestånd varom förmäles i 53 § 1. förordningen den 14 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften — eller i förbruten egendom, dess värde eller dylikt, som enligt lag eller författning skall tillfalla landsfogden, vara underkastad samma regel som bötesandel. För landsfogdens vidkommande synes icke, på sätt i sistnämnda lag föreskrivits, något undantag från den allmänna regeln böra ske i fråga om sådana beslagarandelar som avses i lagen om straff för olovlig varuinförsel och lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin.

De författningsändringar varom här är fråga — utom såvitt angår 19 § lagen om ungdomsfängelse — torde böra träda i kraft i samband med genomförandet av den nya landsfogdeorganisationen eller den 1 juli 1936. Lagen om ungdomsfängelse kan icke beräknas träda i kraft förrän efter sistnämnda dag.

I enlighet med nu angivna grunder hava inom justitiedepartementet upprättats förslag till

1) lag om ändrad lydelse av 7 § lagen den 27 juni 1902 (nr 72 s. 3) angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran;

2) lag om viss ändring i kungörelsen den 18 december 1823 angående ändring av 10 kap. 21 § rättegångsbalken samt huru förhållas bör, då emot redan dömda personer yppas brott, varom rannsaking tillförene icke varit anställd;

3) *lag om ändrad lydelse av 19 § lagen den 15 juni 1935 (nr 343) om ungdomsfängelse; samt*

4) *lag om upphörande av landsfogdes rätt till andel i böter m. m.»*

Föredraganden hemställer att lagrådets utlåtande över ifrågavarande lagförslag, av den lydelse bilaga¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 3 februari 1936.

Närvarande:

justitierådet APPELBERG,
regeringsrådet KELLBERG,
justitieråden GEIJER,
BAGGE.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokoll över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 17 januari 1936, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till 1) *lag om ändrad lydelse av 7 § lagen den 27 juni 1902 (nr 72 s. 3) angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran*, 2) *lag om viss ändring i kungörelsen den 18 december 1823 angående ändring av 10 kap. 21 § rättegångsbalken samt huru förhållas bör, då emot redan dömda personer yppas brott, varom rannsaking tillföre icke varit anställd*, 3) *lag om ändrad lydelse av 19 § lagen den 15 juni 1935 (nr 343) om ungdomsfängelse* samt 4) *lag om upphörande av landsfogdes rätt till andel i böter m. m.*

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet Ernst Leche.

Lagrådet lämnade förslagen utan anmärkning.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 7 februari 1936.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, SKÖLD.

Efter gemensam beredning med cheferna för social- och finansdepartementen anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, lagrådets den 3 februari 1936 avgivna utlåtande över de den 17 januari 1936 till lagrådet remitterade förslagen till 1) *lag om ändrad lydelse av 7 § lagen den 27 juni 1902 (nr 72 s. 3) angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran*, 2) *lag om viss ändring i kungörelsen den 18 december 1823 angående ändring av 10 kap. 21 § rättegångsbalken samt huru förhållas bör, då emot redan dömda personer yppas brott, varom rannsakning tillförene icke varit anställd*, 3) *lag om ändrad lydelse av 19 § lagen den 15 juni 1935 (nr 343) om ungdomsfängelse* samt 4) *lag om upphörande av landsfogdes rätt till andel i böter m. m.*

Efter att hava meddelat att lagrådet lämnat förslagen utan anmärkning, anför föredraganden:

»Vid förevarande lagförslags remitterande till lagrådet anmärkte jag beträffande förslaget till lag om ändrad lydelse av 7 § lagen angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran, att därest av särskilda sakkunniga utarbetat förslag till ny lagstiftning rörande tvångsuppfostran hunne föreläggas årets riksdag, förstnämnda förslag torde böra upptagas i samband därmed, såframt lagändringarna enligt det ena och det andra förslaget skulle träda i kraft samtidigt. Huruvida förslaget till ny lagstiftning rörande tvångsuppfostran kan föreläggas årets riksdag läser ännu icke kunna med säkerhet beräknas. Då emellertid en sådan lagstiftning i varje fall, enligt vad utredningen numera ger vid handen, icke läser kunna träda i kraft förrän å senare dag än den 1 juli 1936, då den ifrågasvarande ändringen av 7 § lagen angående verkställighet av domstols förordnande om tvångsuppfostran föreslagits skola träda i kraft, torde sistnämnda lagändring vara erforderlig.»

Föredraganden hemställer därefter, att de av lagrådet granskade lagförslagen måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Kungl. Maj:ts proposition nr 80.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Tage Evers.